

Toekomstbeeld

De waan van de dag regeert in de politiek. Zo niet in het Brabantse Zundert. Hier maken gemeente en inwoners samen plannen voor over tien of vijftien jaar.

Vincent van Gogh werd in 1853 echt in Zundert geboren, en niet in Nuenen

Zundert kijkt naar 2040

Maria Bouwman
Foto's Ramon van Flymen

Hoe breng je mooie ambtelijke ambitie in de praktijk?

Burgemeester Vermue: 'We willen de grote vraagstukken vertalen naar Zundert'

Wie naar Zundert wil, stapt in Breda op bus 374. Een lange, rechte weg met bomen leidt langs eenvoudige huizen met rolluiken. De bus passeert boerderijen met varkensstallen. Een witgekalkt evenementencentrum flitst voorbij.

Bijna niemand stapt in of uit. De paar mensen die in Breda in de bus zijn gestapt, gaan allemaal naar Zundert. Langzaam verandert het landschap. De ene boomkwekerij na de andere doemt op: Zundert is in zicht. Een bordje wijst de weg naar Ouderencentrum Levenslust. De tuintjes zijn verzorgd, de rolluiken alom aanwezig.

Op een herfstige dinsdagmiddag is het dorp uitgestorven. Het Van Gogh-museum – de grote meester werd écht niet in het 80 kilometer oostelijker gelegen Nuenen geboren, verzekeren de inwoners – is dicht. Alleen in het overdekte winkelcentrum is het vol met winkelende ouderen en pubers die energydrink en frikandelbroodjes kopen.

Een typische gemeente in het zuiden van het land, zou je denken. Toch is Zundert de afgelopen tijd bezig geweest met een bijzonder project: het Toekomstbeeld 2040. Zundert wil, zegt burgemeester Joyce Vermue (40), 'voorbij de waan van de dag' kijken. Maar hoe breng je zo'n mooie ambtelijke ambitie in de praktijk? *EW* sprak ondernemers, het maatschappelijk middenveld en de burgemeester over vergrijzing, woningnood en het behouden van voorzieningen en jong talent.

Joyce Vermue (40) is onlangs begonnen aan haar tweede termijn als burgemeester van Zundert.

'Er hebben 1.100 bewoners meegedacht over ons toekomstbeeld. Kinderen, ouderen, ondernemers, allerlei mensen uit onze gemeenschap zijn erbij betrokken. We wilden de grote vraagstukken, bijvoorbeeld als het gaat om wonen en natuur, vertalen naar de situatie in Zundert.

'Het verenigingsleven hier is heel belangrijk, dan moeten er wel voldoende mensen daar hun schouders onder willen zetten. Vrijwilligers van ons corso gaan daarom bijvoorbeeld helpen als verkeersregelaar bij het carnaval in Prinsenbeek. En de vrijwilligers uit Prinsenbeek komen weer bij ons helpen met het corso.

Zo kun je door samen te werken die evenementen overeind houden met steeds minder mensen.

'We staan aan de vooravond van de gemeenteraadsverkiezingen. Veel gemeenten ontwikkelen plannen voor de komende vier jaar. Maar ik vind dat je niet alleen naar de vragen van nu moet kijken, maar ook naar hoe de wereld er over tien of vijftien jaar uitziet. Dat moet je samen doen met inwoners, ondernemers, verenigingen en de gemeenteraad.

'Denk bijvoorbeeld aan waar je een nieuwe school plaatst. Daar zijn wij nu mee bezig. Bouwen we die op de plek waar al een school stond? Of kijken we naar waar wij woningen gaan toevoegen? Als er aan de buitenkant van de gemeente wijken bij komen, verschuift

‘Ik zit al sinds mijn vijfde bij het corso’

de kern van het dorp.

‘In het verleden hebben we de pilot Zundert Floreert gehad. Daarmee hebben we in 2022 zelfs een prijs gewonnen. In Zundert Floreert werkte de gemeente samen met de provincie, het waterschap, inwoners en ondernemers. We keken niet naar losse projecten, maar echt naar een gebied. Dan komen er nieuwe mogelijkheden. Bijvoorbeeld door een ondernemer te verplaatsen naar een andere locatie in het gebied. Daardoor hebben we meer groen in de omgeving en konden we meer aan waterkwaliteit doen. Zoiets willen we in de hele gemeente doen.

‘Het meest verrassende aan het toekomstbeeld vond ik dat de ouderen vooral bezig waren met de toekomst van de jongeren. Daar hadden ze allemaal goede ideeën over. Ook de scholieren hadden goede plannen. In eerste instantie begint het met suggesties als: “Ik wil een Mediamarkt in Zundert.” Maar daarachter zit een behoefte waar je wel wat mee kunt, dat we meer aan onze aantrekkelijkheid voor dat soort bedrijven moeten doen.

‘Als we allemaal vanuit onze eigen behoeftes blijven denken, komen we niet vooruit. Het is niet mogelijk om in elk dorp een grote bibliotheek of jongerenwerk-centrum te hebben. We moeten het met minder middelen doen.

‘Dat kan door diverse functies te concentreren en bijvoorbeeld de bibliotheek en het jongerenwerk te combineren met een school. Haagse politici die zeggen dat er weer overal buslijnen komen en dat de bibliotheken en de zwembaden moeten terugkomen zoals ze vroeger waren, zijn niet reëel. Voorzieningen behouden we alleen door samen te werken. Samen geven we die verandering vorm, dat is mijn doel.’

John Vriends (65) is voorzitter van het bloemencorso in Zundert

‘Het corso is sinds 1936 iets bijzonders in Zundert. We maken twintig enorme creaties, die in optocht door de straten gaan. Twintig buurtschappen bouwen een jaar lang aan de wagens, waar zo’n 300.000 dahlia’s per wagen in gaan.

‘Ze strijden om wie de mooiste wagen heeft. Dat is een groot maatschappelijk gebeuren. Het corso is door UNESCO erkend als internationaal immaterieel erfgoed. Het is het DNA van Zundert.

‘We telen de dahlia’s die we gebruiken zelf. Een deel verkopen we, soms kopen we wat bij. Elk buurtschap heeft zijn eigen bloemenveld, dat wordt onderhouden door seniorenclubs. Ik zit al vanaf mijn vijfde bij het corso. Mijn ouders waren actief, en nu zijn mijn kinderen en kleinkinderen dat ook. We geven het door van generatie op generatie. Het is een verbindende factor.

‘Ik vind het een grote eer dat ik voorzitter ben. Als kind besef je dat niet, later zie je pas hoe speciaal die traditie is. Ik stop er veel tijd in, maar ik krijg er ook veel voor terug. Met zeventuizend vrij-

willigers, op een gemeente van twintig-duizend mensen, zo’n evenement neerzetten: dat is heel bijzonder.

‘Ik ben niet bang voor vergrijzing of afname van het aantal vrijwilligers. Het lukt goed om de passie voor het corso door te geven. Mijn schoonzoon en dochter zitten allebei in het bestuur van een buurtschap. Het invullen van die bestuursfuncties is soms nog wel lastig. Mensen staan anders in het leven dan vroeger. Ze willen onafhankelijk zijn, op vakantie als ze dat willen. Dit is allemaal wel vrijwillig, maar niet vrijblijvend.

‘In 2040 bestaat het corso nog steeds. Het is financieel een uitdaging, en we hebben qua infrastructuur en bouwplaatsten echt ruimte nodig. Maar ik weet zeker dat we daar in overleg met de gemeente en omwonenden uitkomen.’

Ellen Braspenning (40) maakte een woongemeenschap van de boerderij van haar grootouders

‘Mijn opa en oma hebben tot op hoge leeftijd op hun boerderij in het buitengebied van Zundert gewoond. Ze hadden vaak hulp of zorg nodig. Als zij daar met

meerdere mensen hadden gewoond, hadden ze langer fijn kunnen wonen.

‘In 2016 kwam ik op het idee om van de boerderij van mijn opa en oma, die inmiddels zijn overleden, een woonhof te maken: Hofstede aan de Dreef. Een plek waar ouderen wonen in een natuurlijke omgeving en waar ze steun hebben aan elkaar.

‘Ik heb geen achtergrond in projectontwikkeling, dus ik moest pionieren. De gemeente en de bank zeiden meerdere keren “nee” tegen het plan. Het zou niet mogelijk zijn om de agrarische bestemming om te zetten naar wonen.

‘In 2019 won het plan een door de rijksbouwmeester georganiseerde prijsvraag. Ineens waren de provincie en de gemeente wel bereid om de strikte regels aan te passen en zo het project mogelijk te maken. Deze zomer is het project officieel geopend. De huizen zijn allemaal bewoond. Ook zijn er een moestuin, horeca en een bed and breakfast.

‘De eerste paar maanden na de opening waren best spannend. Sommige bewoners woonden al veertig jaar in het buitengebied. Verhuizen was niet niks. Gelukkig is na een paar maanden wenen iedereen blij om hier te wonen.

‘Inmiddels zien ook provincie en de gemeente dat er behoefte is aan woonvormen waarbij ouderen elkaar helpen en op elkaar letten. De laatste jaren heeft er een kentering plaatsgehad.

‘Je moet bij zo’n project over je ego heen stappen. Uiteindelijk heb ik goed samengewerkt met de gemeente en provincie. Je moet kijken naar het grote geheel: het project is er gekomen, en dat is wat telt. Het is nog niet helemaal klaar, maar ik verheug me er nu al op om met andere woonprojecten aan de slag te gaan.’

Rowy Roelands (30) is de derde generatie in een boomkwekerij

‘Mijn opa en oma zijn in 1974 begonnen met een gemengd tuinbouwbedrijf en een klein gedeelte kwekerij, waarna mijn vader Frank de kwekerij heeft overgenomen. Vandaag de dag doe ik met mijn vader de teelt, de aansturing en een stukje in- en verkoop, en doet mijn broertje Jelle met mijn moeder Marina de administratie.

‘We staan voor veel uitdagingen. Mijn broertje en ik hebben pas een presentatie gegeven aan de gemeenteraad van Zundert over hoe wij omgaan met gewasbeschermingsmiddelen. De boomkweeksector is ook druk bezig met innovatie. Bijvoorbeeld met AI, met onkruidbestrijding door middel van lasers en met projecten om PFAS uit planten te halen.

‘We zijn redelijk innovatief bezig, al zeg ik het zelf. Dat moet ook wel. De perceptie van de gemiddelde burger is: “O, daar rijdt die kweker weer met die veldspuit.” Maar vaak zit in die spuit gewoon iets biologisch. Daarom vinden wij het belangrijk om mensen te informeren over wat wij doen. De realiteit is dat we een deel van de gewasbeschermingsmiddelen voorlopig nog nodig hebben, maar we werken hard aan vermindering.

‘In veel boomkwekerijen werken arbeidsmigranten. Bij ons werken drie Roemenen, op een totaal van meer dan dertig medewerkers. Het lukt ons ondanks de vergrijzing nog goed om mensen in de buurt te vinden, al moet je wel aan het imago werken. Veel jongeren denken dat het zwaar werk is, maar dat valt tegenwoordig mee. We proberen jongeren met bijbaantjes binnen te halen en te enthousiasmeren. Als familiebedrijf vinden wij het belangrijk om het bedrijf regionaal te houden, daarom willen we het liever niet

op arbeidsmigranten laten draaien.

‘Politici doen vaak allerlei aannames, bijvoorbeeld dat we niet innoveren of heel veel bestrijdingsmiddelen gebruiken. Als je dan zelf iets komt vertellen, is de verbaasde reactie “Zo, ik wist niet dat jullie dit al deden!” Ondernemers denken graag maatschappelijk mee, maar stel ons dan ook vragen. Communicatie is cruciaal.’

Reg Nelemans (70) en zoons Régis (35), Maxim (35) en Philip (35) zijn ondernemers in de horeca- en textielsector

Reg: ‘Ik ben de oprichter van Fashion Power, nu heet het EECOFF Technology. We maken sport-, buiten- en werkkleding, vooral van gerecycled en geverfd koffiegaren. Dat maken we uit koffiedrab. Dat proces bespaart water en energie. Het biedt een goed alternatief voor merinowol of katoen.

‘In Europa wordt productieruimte ingepikt door grote retailers. Kennis en expertise zijn verdwenen of in handen van partijen in het hogere segment. Voor ons is het belangrijk dat het betaalbaar

‘Meer dan in steden heb je hier echt nog een verenigingsleven’

???

is, dan is China de betere optie.’

Régis: ‘Ik heb sinds zeven jaar een drankengroothandel en verhuur bijbehorende benodigdheden, bijvoorbeeld statafels, aan ondernemers. Dat proberen we zo lokaal mogelijk te doen, de drie man die ik in dienst heb, komen allemaal uit Zundert.’

‘Sinds corona gaan mensen niet meer zo vaak naar het café. Bruine cafés en grote lokale evenementen verdwijnen. Het is elke keer weer een uitdaging om je daarop aan te passen. Mensen letten meer op de kosten dan vroeger.’

Maxim: ‘Ik ben tien jaar geleden in het familiebedrijf Fashion Power gekomen. Onze familie zit al 128 jaar in textiel. Ik ben onder aan de ladder begonnen en heb een tijd in China gewoond om daar te werken. Sinds twee jaar ben ik CEO.’

‘Vorig jaar hebben we een prijs van de Kamer van Koophandel gewonnen voor het meest circulaire bedrijf. We leveren vanuit Zundert aan 23 landen in Europa. In Zundert werken 22 mensen, in China 11. We vinden het belangrijk om ogen in China te hebben, om controle te hebben over de sociale werkomstandigheden.’

Philip: ‘Ik ben net als Régis in de horeca gegaan. Dat bevalt heel goed. Sinds acht jaar ben ik met mijn compagnon eigenaar van restaurant Bij de Nonnen. Dat is een bistrobar, een foodbar met shared dining en een cateringlocatie.’

‘De medewerkers van het restaurant werken vrijwel allemaal in kleren van EECOFF. Dat is erg handig, want als horecamedewerker krijg je het soms flink warm.’

Maxim: ‘Wij hebben meer personeel nodig, maar het is lastig om mensen naar Zundert te trekken. Je moet als gemeente de juiste mensen aan je binden. Veel jonge mensen vertrekken naar de stad. We hebben betere ov-verbindingen nodig en betaalbare woningen. De vergrijzing is groot.’

???

???

Molenstraat in Zundert

Reg: ‘Ik denk dat je een beleid moet ontwikkelen waarin je vooral inzet op jongere mensen. Ouderen hebben voldoende middelen. Die kunnen altijd wel iets. Je moet zorgen dat er voor de jeugd voldoende woningaanbod is. Als die eenmaal weg is, komt ze niet terug.’

Philip: ‘Wat ik een mooi voorbeeld vind: een collectief van jeugd uit Zundert heeft een aannemer benaderd om te helpen met het bouwen van betaalbare huizen. Wat mij betreft zou je 70 of 80 procent van de te ontwikkelen bouwpercelen voor de jeugd moeten reserveren.’

‘Daarnaast mag de gemeente wat mij betreft nog wat meer inzetten op toerisme en het benadrukken van de eigen identiteit. Ik heb pas mijn restaurant heringericht met allemaal afbeeldingen van hoe het hier vroeger was. Daar reageren mensen heel enthousiast op.’

Régis: ‘Meer dan in steden heb je hier echt nog een verenigingsleven. Je moet voorkomen dat jongeren daar niet meer aan meedoen doordat ze geen woning kunnen vinden.’

‘En zorg dat zaken als het aanvragen van een evenementenvergunning voor verenigingen niet meer zo’n enorme papierwinkel zijn. Mensen hebben het druk genoeg. Als ook de leuke dingen moeilijk worden, hebben ze er geen zin meer in.’ ★